FIB

Folket i Bild

ny aktuell

PRIS 85 ÖRE
inkl. oms.
18/10 – 24/10
NR 42 · 1961

PRÄSTER SOM INDIANPLÅGARE

Under de många år Don Mauricio levde vildmarksliv i Gran Chaco hade han ständig kontakt med indianer, och han var den förste vite man att upprätta fredliga förbindelser med många vilda stammar.

Sirinoindianernas nuvarande existens är beklämmande, och de undersökningar jag gjorde vid de evangeliska missionsstationerna vid Iviate för att utröna under vilka förhållanden de lever, övertygade mig om att denna stam är dömd till undergång. Indianerna tvingas till hårt arbete, får usel betalning, är undernärda, lider av tbc, lever över huvud i största elände. Därför är det många av dem som flytt in i vildmarken för att söka sin utkomst genom jakt och fiske och ett primitivt åkerbruk. Men missionens spårhundar finner dem förr eller senare och driver dem med piska tillbaka till fångenskapen. Så är det kristna evangeliet i praktiken!

Kvinnor blir piskade

För inte så länge sen lyckades ett antal sirinos med sina kvinnor och barn fly in i urskogen och därifrån kom de till en av mina estancior i Río Negro-området. Här fick de arbete och behandlades väl, liksom alla mina arbetare, tills en vacker dag under min frånvaro missionens tvåbenta spårhundar dök upp och drev dem med sig. Kvinnorna grät förtvivlat och vägrade till att börja med att följa med, men efter en stunds hård piskning stapplade alla iväg. Man sa på estancian att samtliga indianer led av tbc.

När talet föll på indianerna, hade Don Mauricio mycket att förtälja, och av allt han berättade, framgick att han var en indianernas sanne vän.

En episod han relaterade, som är värd att återberättas, hände i Gran Chaco i juli 1932. Vid den tiden var det livligt vid den boliviansk-paraguayska gränsen med skärmytslingar här och där, och det stod klart för de flesta att en väpnad konflikt i större skala närmade sig. Don Mauricio hade därför gjort en tur på hästryggen till trakterna kring Ballivián, där han ägde 1 000 000 hektar betesmarker. Han passade också på att hälsa på hos sin gamle vän Gustaf Forsenius, civilingenjör och jämtlänning, som var en av de första pionjärerna i Chacos vildaste trakter, där han grundade stora estancior med massor av boskap. Men endast hans hustru Sofia var hemma. Hon var en mycket märklig kvinna, av fransk härkomst och med hederstiteln "Chacos hjältinna", som förlänats henne sedan hon räddat ett fort från att bli erövrat av krigiska indianer.

Från Forsenius' estancia "La Laguna" styrde Don Mauricio till Pilcomayofloden, och det var då han mötte pastor Stahl och dennes indianske assistent. Stahl tillhörde den tyska munkorden Oblaten Maria Inmaculata och hade upprättat en mission bland chunupíindianerna.

Dramatisk vaccinering

— Vännen Stahl var mycket bekymrad, berättade Don Mauricio. En smittkoppsepidemi hade utbrutit, och det vaccin han fått från Buenos Aires hade inte haft någon effekt. De chunupís som vaccinerats hade i tro att de var immuna mot farsoten vandrat in i de nersmittade byarna och fallit offer för den hemska sjukdomen. Manspillan var störst just bland de vaccinerade, och detta förhållande hade väckt raseri mot missionärerna som gjordes ansvariga för den stora döden som träffat stammen. De indianer som inte strök med, flydde in i de stora skogarna norröver. Pastor Stahl bad mig nu vända om och hjälpa honom spåra upp dem, ty han hade nu fått ett utmärkt vaccin från Sucre.

Jag förklarade mig beredd att hjälpa honom och vände om. Följande dag nådde vi den plats i norr där pampan tog slut och de stora skogarna började, och här fann vi spår efter indianerna som ledde in i urskogen.

Det var förfärligt hett, törsten plågade oss, och vi var glada när vi efter fyra dagar kom fram till en glänta i skogen med ett vattenhål.

Vid vattenhålet höll några hundar till, och när de fick syn på oss skyndade de bort förskräckta och ylande, och nu upptäckte vi längre bort också primitiva hyddor, ur vilka några gamla indianskor tittade ut för att se vad som stod på. När de fick syn på oss knöt de nävarna hotande, gav pastor Stahl hatiska blickar och skrek:

— Dra bort, din djävul!

Det blev nu liv och rörelse och från nästan alla hyddor kom indianer, män och kvinnor, rusande ut och skrek och gjorde hotfulla åtbörder mot pastor Stahl, och männen la pilar på bågarna och siktade mot honom.

Mig ägnade de inte en blick — allt hot och all ovilja var riktad mot pastor Stahl, som satt lugnt på sin häst. Han hade tagit av sig hatten, strök upp sina blonda lockar och log ett vemodigt leende som tydligt visade hans medömkan med dessa människor.

Då fick jag en idé, kastade mig av hästen, drog av mig jackan, vecklade upp skjortärmen och skrek till Stahl:

— Kom snabbt och vaccinera mej!

Indianernas uppmärksamhet vändes nu mot mig. Stahl hoppade av hästen, hans assistent lösgjorde medikamentlådan, kom med sprit och bomull och tvättade min arm, och Stahl fick fram vaccinet och vaccinerade mig...

Till indianerna skrek jag:

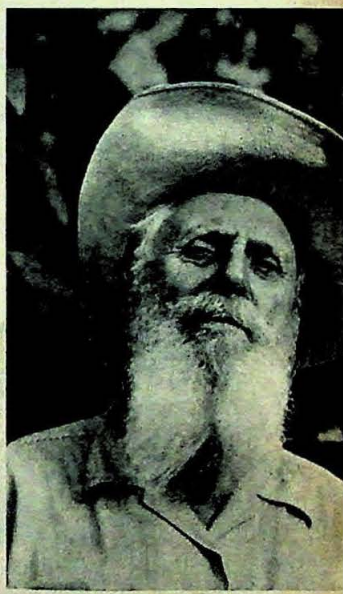
— Utmärkt vaccin — vaccin som räddar! Det andra dög inte!

Indianerna tystnade. Bågarna sänktes. Den laddade spänningen var över.

Forts. sid. 44

Om indianernas skräcktillvaro vid evangeliska missionsstationer, om blodiga massakrer i avlägsna djungelbyar och om sällsamma möten i det innersta av Sydamerika handlar denna artikel, den tredje i Rolf Blombergs serie om den svenske pionjären Don Mauricio

ROLF BLOMBERG MÖTER DON MAURICIO

DON MAURICIO har under många år varit en av indianernas välgörare.

INDIANKVINNOR i en av byarna på Don Mauricios vidsträckta landområde.

Män hon ser... använder

PALMOLIVE BRILLANTINE

MED OLIVOLJA!

Män som *syns* i vimlet vet vad ett vårdat hår betyder. Också Ni får den där eleganta »snitsen» på håret med Palmolive Brillantine med Olivolja. Massera in det varje morgon och håret blir friskt och luftigt välkammat hela dagen. Börja redan i dag!

NU ÄVEN I BLÅTT — FRAMHÄVER HÅRETS NATURLIGA FÄRG!

RÄDDA BARNEN

Postgiro 90 01 00

TANDPROTES

- men ändå säker

Hemligheten till självförtroende

Det är en hemlighet som kan delas av alla som har tandprotes! Strö bara lite COREGA — detta säkra, pålitliga, vegetabiliska medel — på tandprotesen varje morgon. Det bildar en starkt sugande yta som håller protesen stadigt på plats så att den känns som en naturlig del av Er mun. Ni kan äta, tala, skratta, umgås med folk och hela tiden känna Er lugn och säker på Er själv.

för Ert välbefinnande — använd

COREGA

för tandproteser

adaco ab

Massaker på indianer

De bildade snart led, spottade på och rengjorde sina överarmar, assistenten kom med sin spritflaska och bomull, och pastor Stahl följde efter och vaccinerade.

Vi arbetade hela eftermiddagen. Nya indianer strömmade till från hyddor längre in i skogen. Natten kom, vi åt av vår medförda skaffning och somnade trötta. Tidigt nästa morgon fortsatte vi vaccineringen, och vid middagstiden var arbetet klart. Sammanlagt omkring tvåtusen indianer — män, kvinnor och barn — hade nu immuniserats mot smittkoppor.

Stahl var lycklig.

— Hade det inte varit för er sinnesnärvaro hade jag varit död nu, konstaterade han.

Ett verkligt trist minne har jag också från denna tid, sa Don Mauricio. Det var några månader senare, Chacokriget hade brutit ut, själv var jag falskeligen anklagad för att vara spion i Paraguays tjänst. jag jagades över hela Chaco, man hade satt ett pris på mitt huvud, och indianer och kristna innebar samma fara för mig. Jag hade då sökt min tillflyktsort hos en gammal vän i La Alianza på Pilcomayofloden västra strand, på argentinskt territorium, och där var jag säker.

Men när man berättade mig att boliviansk militär utfört massmord på försvarslösa indianer, kunde jag inte längre hålla mig i skinnet, jag måste trots riskerna ge mig över floden för att besöka hövdingen Aslús by och ta reda på vad som hänt mina vänner ashluslayindianerna. Dessa var också vår store indianforskare Erland Nordenskiölds vänner, och om Aslú och hans stam har han berättat i sin bok "Indianliv".

Den syn som mötte mig i Aslús by var förfärlig, fasaväckande! Jag kände mig sjuk. Överallt låg lemlästade kroppar som gamar och hundar frossade på. Jag gick från lik till lik, från döende till döende — alla mina vänner! Och vem fick jag se om inte Catalina — det var Nordenskiölds guddotter, nu en trettioårs kvinna. Där låg hon i sitt eget blod, döende. När jag kom fram till henne öppnade hon ögonen, log svagt och viskade "Don Mauricio..." Jag saknar ord för vad jag kände i det ögonblicket...!

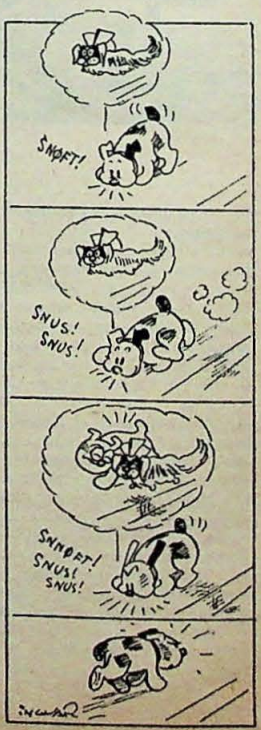
(Aldrig såg jag Don Mauricio så upprörd, så tagen som när han i osammanhängande ord, med knutna nävar och tårblanka ögon berättade om denna ohyggliga upplevelse.)

Jag har försökt glömma den hemska synen, inte tänka på den — på dessa skräckfyllda blickar från dem som ännu var i livet, genomborrade av kulor, huggna med machetes, stuckna med bajonetter — allt för att en löjtnant skulle få en medalj för tapperhet. Jag rusade omkring och schasade iväg gamar och hundar, jag svor, jag grät...

Jag gav Catalina vatten ur

PRICKEN

min fältflaska. Hon log mot mig, sen liksom domnade hon bort, låg orörlig — jag hoppas det var slutet.

Ingenting mer kunde jag göra. Jag var själv ett jagat villebråd. Jag vacklade iväg, tog mig upp på hästen, red mot floden igen — jag var tom invärtes...

Dagen därpå satte jag upp en skrivelse till bolivianska regeringen, anklagande armén för massmord på indianer. Regeringen tog upp saken och gjorde en undersökning, men löjtnant Canedo Reyes, som var skyldig till massakern, försvarade sig med att indianerna gömt spioner för Paraguay i sin by, vilket givetvis var lögn. Emellertid utfärdades från La Paz stränga order om mänskligare behandling i fortsättningen av indianerna. Inom den bolivianska officerskåren tändes dock ett fruktansvärt hat mot mig — gringon som vågat lägga sig i bolivianska härens angelägenheter. Och det förbättrade knappast min situation.

Erland Nordenskiölds indianer! Hur skulle han inte ha lidit om han fått veta vilket öde som drabbade dem. Men samma år slutade han sina dagar.

Svenskt möte i djungeln

En egendomlig tillfällighet gjorde att Don Mauricio någon tid dessförinnan hade stött ihop med en av Erland Nordenskiölds lärjungar, etnografen och arkeologen Stig Rydén.

En natt i början på oktober 1932, berättade Don Mauricio, hade jag slagit läger i ett skogsbryn och låg i dystra tankar. Jag kunde inte visa mig för någon, jag var fredlös, det gällde livet... Jag sov mycket oroligt och var uppe med solen.

Då jag nästa morgon red fram över pampan och höll mig så nära skogsbrynet som möjligt och tog betäckning av träden och av utskjutande skogsuddar och spejade ut över vidderna jag måste rida över, stötte jag plötsligt ihop med Chájana chico — den lille Chájana.

Han ropade: Éle! (Vit man!)

Sen sa han:

— Hemma hos Chájana (hans far) finns det en annan éle!

Han bad att jag skulle följa honom, och även om jag var fullt medveten om den risk jag löpte genom att dröja mig kvar på pampan, var min nyfikenhet starkare än rädslan. Jag kom efter hand fram till Chájanas hydda, och där satt en ung, blond man i skuggan av ett alcarobeträd och tillredde sin mate — sitt yerbaté.

När jag gjorde min entré steg han upp och presenterade sig. Stig Rydén från Göteborg. Vårt möte varade inte länge, men han hann berätta mig att han kommit för att bl a studera "Nordenskiölds indianer", ashluslays.

Stig Rydén har i sin bok "Chaco" även skildrat detta möte. Jag citerar:

— En morgon syntes en ryttare komma ridande över det trädlösa området mellan vattenhålet och indianbyn i utkanten av djungeln. På sävlig skånska presenterade han sig, och snart satt vi samspråkande vid en cigarrett. Det var den som spion efterlyste landsmannen. Samtalet blev tyvärr inte långvarigt, ty bolivianska soldater kunde dyka upp vilket ögonblick som helst. Min landsman hade i skydd av natten och den täta djungeln varit nog djärv att lämna argentinskt område och rida upp till "La Laguna" för att be om Forsellus' hjälp att få dödsdomen upphävd. Blott en enda natt vågade han stanna på "La Laguna". När han i gryningen skulle återvända till argentinskt område och fick veta att jag fanns borta i en indianby, ville han trots allt försöka träffa mig. Det blev en timmes samtal, varunder mulan hela tiden fick förbli sadlad för att ögonblickligen kunna användas. När vi skildes hade vi dock hunnit komma överens om att tillsammans göra en resa bland indianerna. Min nyvordna bekantskap svingade sig upp i sadeln. Han slog ett slag på coltpistolen, som satt instucken i sitt hölster på lårets framsida, för att förvissa sig om att den var på sin plats, gav mulan ett hugg av sporrarna, och den fågelfrie svensken var försvunnen bland buskarna.

Vi kom inte att träffas mera. När jag på hemresan uppehöll mig i Buenos Aires stod hans namn uppräknat bland en del andra i en förteckning på de personer vilka blivit hängda som spioner av en paraguaynsk frikår. Lyckligtvis var tidningsmeddelandet en anka, ty inte många dagar senare kunde den som död annonserade svensken i en argentinsk tidning framföra ett hjärtligt tack för avlivandet — han försäkrade att han aldrig mått så bra som just vid tiden för sin påstådda hädanfärd!

